

მერკანტილისტები ფიზიოკრატები-რომელი უკეთ გამოხატავდა XVIII საზოგადოების ინტერესებს

(მეორე თავზე დაფუძნებით)

ევროპული საზოგადოება ამ პერიოდში ღრმა სოციალურ და ეკონომიკურ ცვლილებებს განიცდიდა, რამაც ეკონომიკური აზრის ახალი მიმდინარეობების ჩამოყალიბება გამოიწვია. სწორედ ასეთ პირობებში ჩამოყალიბდა მერკანტილისტებისა და ფიზიოკრატების განსხვავებული შეხედულებები ეკონომიკისა და ეკონომიკური სისტემის განვითარების შესახებ.

მერკანტილიზმის მიხედვით, ქვეყნის სიმდიდრე განისაზღვრებოდა ძვირფასი ლითონების დაგროვებითა და აქტიური საგარეო ვაჭრობით.

მერკანტილისტური ეკონომიკა ემსახურებოდა უპირველესად მონარქიულ ხელისუფლებას, ვაჭრებსა და ქალაქურ ბურჟუაზიას. ამ ეკონომიკური სისტემის ფარგლებში სახელმწიფოს ჰქონდა ძლიერი ძალაუფლების ბერკეტები — მაღალი საბაჟო გადასახადები, ექსპორტის ნახალისება და იმპორტის შეზღუდვა. ასეთი ეკონომიკური პოლიტიკა ეხმიანებოდა საზოგადოების იმ ჯგუფების ინტერესებს, რომლებიც ფლობდნენ ეკონომიკურ ძალას, სოციალურ და კულტურულ კაპიტალს და უშუალოდ იყვნენ დაკავშირებულნი ხელისუფლებასთან. ამასთან, საზოგადოების ფართო ფენების, განსაკუთრებით გლეხობის, თვითაქტუალიზაციის შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად შეზღუდული იყო.

ფიზიოკრატები განსხვავებულ პოზიციას იკავებდნენ და ამტკიცებდნენ, რომ სიმდიდრის ძირითადი წყარო მიწა და სოფლის მეურნეობა იყო. მათი შეხედულებით, ეკონომიკა უნდა განვითარებულიყო ბუნებრივი წესრიგის შესაბამისად, მინიმალური სახელმწიფო ჩარევით. ფიზიოკრატების ეკონომიკური მოდელი უფრო მეტად ეხმიანებოდა საზოგადოების უმრავლესობის ინტერესებს, განსაკუთრებით სოფლის მოსახლეობისას, რადგან ისინი წარმოების მთავარ საფუძვლად შრომასა და მიწას მიიჩნევდნენ. ამ თვალსაზრისით, ფიზიოკრატია ხელს უწყობდა საზოგადოების წევრების თვითაქტუალიზაციას და ეკონომიკურ პროცესებში მათი აქტიური ჩართულობის ზრდას.

დისკუსიის მსვლელობისას ნათლად ჩანს, რომ მერკანტილისტური პოლიტიკა გამოხატავდა კონკრეტული სოციალური ჯგუფების — მმართველი ელიტისა და ვაჭართა ფენის — ინტერესებს, ხოლო ფიზიოკრატები ეკონომიკურ განვითარებას განიხილავდნენ, როგორც საზოგადოებრივი მოვლენებისა და პროცესების შედეგს, როგორიცაა აგრარული ურთიერთობების ცვლილება, შრომის ორგანიზება და საკუთრების ფორმების ტრანსფორმაცია. სწორედ ეს პროცესები ახდენდა გადამწყვეტ ზეგავლენას ეკონომიკის განვითარებაზე.

შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ მიუხედავად მერკანტილიზმის გავლენიანი პრაქტიკული პოლიტიკისა, ფიზიოკრატები უკეთ გამოხატავდნენ საზოგადოების საერთო ინტერესებს, რადგან მათი ეკონომიკური სისტემა ემყარებოდა ბუნებრივ წესრიგს, სოციალური ჯგუფების ბალანსს და ეკონომიკის განვითარებას არა მხოლოდ ძალაუფლების, არამედ საზოგადოების კეთილდღეობის პრიზმიდან.